

Puna

Hyrja në tregun e punës

Kërkimi dhe gjetja e një pune

Të drejtat dhe detyrimet

Sigurimi për individët e papunë

Njohja e diplomave dhe ekuivalentimi i njohurive të fituara nga përvoja

Hyrja në tregun e punës

Të drejtat tuaja për të punuar ose filluar një biznes ndryshojnë sipas lejes suaj të qëndrimit dhe arsyes së qëndrimit tuaj në Zvicër. Në të gjitha rastet, duhet të regjistroheni në sigurimet shoqërore dhe të paguani taksat.

Leja e Punës

Në përgjithësi, aplikimi për leje pune lëshohet në të njëjtën kohë me lejen tuaj të qëndrimit.

Zakonisht, personat që marrin një leje qëndrimi në Zvicër kanë gjithashtu të drejtë të punojnë.

Cilët individë mund të aplikojë për lejen e punës? Në varësi të statusit të personit dhe kohëzgjatjes së punësimit të tyre, punëdhënësi/ja ose individ i mban përgjegjësi për dorëzimin e aplikimit.

Nëse keni pyetje në lidhje me lejen tuaj të qëndrimit dhe të drejtat tuaja, mund të kontaktoni Service de la population (Departamenti për Popullin) dhe Service de l'économie et de l'emploi (Departamenti i Ekonomisë dhe Punësimit) të kantonit të Jura. Këto shërbime ofrojnë gjithashtu konsulencë për njerëzit që nuk janë rezidencë në Zvicër, por dëshirojnë të punojnë atje.

A keni leje B (si refugjat) ose leje F, me ose pa status refugjati? Nuk ju duhet një autorizim i veçantë për të punuar. Megjithatë, punëdhënësi/ja juaj duhet të njoftojë kantonin dhe duhet të plotësojë një formular zyrtar për datat e fillimit dhe mbarimit të punësimit tuaj. Njoftimi duhet të bëhet në kantonin ku do të punoni. Ky njoftim është pa pagesë. Kjo quhet: procedura e njoftimit.

A jeni azilkërkues dhe a keni leje N?

Për të punuar, ju nevojitet autorizim nga Service de la population (Departamenti për Popullin) dhe Service de l'économie et de l'emploi (Departamenti i Ekonomisë dhe Punësimit).

A jeni qytetar zviceran? Zotëroni leje C? Dhe dëshironi të filloni biznesin tuaj

Në Zvicër, qytetarët zviceranë dhe personat me leje C mund të fillojnë biznesin e tyre. Ata nuk kanë nevojë për një autorizim të veçantë. Ata thjesht ndjekin procedurën standarde.

Promotion économique (Zyra e Promovimit të Ekonomisë) të kantonit ofron konsulencë dhe mbështetje për personat që fillojnë bizneset e tyre.

A keni një leje tjetër? Dhe dëshironi të filloni biznesin tuaj

Për personat që zotërojnë leje të tjera, procedura ndryshon sipas lejes suaj dhe autorizimit tuaj të qëndrimit.

Duhet të kontaktoni Service de la population (Departamenti për Popullin). Kjo departament do të shqyrtojë projektin tuaj të biznesit dhe do të vlerësojë nëse është i qëndrueshëm dhe i realizueshëm. Do të verifikojë nëse mund të hapet një biznes. Për më tepër, Promotion économique (Zyra e Promovimit të Ekonomisë) të kantonit mund të ofrojë konsulencë dhe mbështetje për krijimin e biznesit dhe aplikimet për autorizim.

Puna e padeklaruar

Çdo person që punon duhet të zotërojë një leje pune.

Ata duhet të jenë të regjistruar në sigurimet shoqërore. Gjithashtu, duhet të deklarojnë të ardhurat e tyre. Nëse nuk e bëjnë një gjë të tillë, mund të ndëshkohen me ligj.

Kjo quhet punë e padeklaruar.

Nëse një person punon në një punë të padeklaruar, punëdhënësi/ja i tij/saj gjithashtu mund të ndëshkohet me ligj.

Kur një person punon në një punë të tillë, ai/ajo nuk mbulohet nga sigurimi në rast aksidenti. Gjithashtu, personi përkatës nuk paguan për sigurimin shoqëror të detyrueshëm (AVS - pension, AI - paaftësi, leje paslindjes dhe papunësi) dhe nuk do të ketë të drejtë t'i përfitojë ato.

A mendoni se punëdhënësi juaj nuk ju trajton siç duhet? Mund të kontaktoni Service de l'économie et de l'emploi (Departamenti i Ekonomisë dhe Punësimit) duke plotësuar formularin e kontaktit ose të kontaktoni Conseil de prud'hommes (Tribunali për Çështjet që lidhen me Punën). (FR)

Puna dhe të Rinjtë

Në përgjithësi, të rinjtë mund të punojnë që nga mosha 15 vjeç. Për punë të lehta (si punët për organizimin e festave), ata mund të punojnë që nga mosha 13 vjeç.

Të rriturit (prindërit dhe punëdhënësit/et) duhet të sigurohen që të rinjtë të mos u kërkohet të bëjnë punë shumë të vështirë. Ekzistojnë rregullore të veçanta për punësimin e të rinjve nën moshën 18 vjeç. Puna e rrezikshme, puna gjatë natës dhe puna e së dielës janë të ndaluara, përveç nëse një punë e tillë është pjesë e trajnimit profesional të personit në fjalë.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.bonjour-jura.ch/sq/puna/hyrja-ne-tregun-e-punes

Kërkimi dhe gjetja e një pune

Për të rritur mundësitë për të gjetur një punë, është shumë e rëndësishme të keni trajnimin e duhur. Për të kërkuar një punë, mund të kërkonit në internet, të kontrolloni gazetatat ose të kontaktoni drejtpërdrejt shoqëritë. Aplikimi juaj duhet të përfshijë CV, një letrën e motivimit dhe vërtetimin e punës.

Çfarë ju duhet për të gjetur një punë

Trajnimi është shumë i rëndësishëm në Zvicër. Trajnimi i duhur është i rëndësishëm për pothuajse të gjitha profesionet.

Diplomat e huaja nuk njihen gjithmonë.

Kur kërkonit një punë, vërtetimet e punës nga punëdhënësit e mëparshëm janë gjithashtu shumë të rëndësishme.

Këshillë: Kur largoheni nga një vend punë, kërkonit gjithmonë një vërtetim pune.

Për shumicën e vendeve të punës, njohuritë e mira të frëngjishtes përbëjnë një avantazh.

Kërkimi për punë

Ofertat e punës publikohen në gazeta dhe në faqe të ndryshme interneti. Ekzistojnë gjithashtu agjenci private punësimi.

A po kërkonit punë?

Mund të gjeni mbështetje në Offices régionaux de placement (Zyrat Rajonale të Punësimit). Janë të disponueshëm kompjuterë dhe gazeta, ndërsa stafi ofron këshilla.

Aplikim spontan për punë

Në Zvicër, mund t'i kërkonit lehtësisht një shoqëri, me telefon ose me shkrim, nëse ka pozicione vakante. Kjo ndodh edhe nëse shoqëria nuk ka postuar një njoftim për punë. Ky quhet një aplikim spontan për punë.

Aplikimi

Në përgjithësi, ju dërgoni aplikimin me shkrim për të aplikuar për një punë. Ky quhet: aplikim për punë. Në një dosje aplikimi (ose skedar aplikimi), duhet të përfshini të paktën: jetëshkrimin tuaj (CV), një letër motivimi, kopje të certifikatave dhe diplomave të trajnimit, dhe vërtetimin e punës.

Nëse punëdhënësi/ja është i/e interesuar për aplikimin tuaj, ai/ajo do t'ju kërkojë të paraqiteni për një intervistë pune.

Qendra e Punësimit në EFEJ (Espace Formation Emploi Jura) (EFEJ Hapësirë Trajnimi Job Jura) në Bassecourt ofron ndihmë pa pagesë për të përgatitur aplikimin tuaj.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.bonjour-jura.ch/sq/puna/kerkimi-dhe-gjetja-e-nje-pune

Të drejtat dhe detyrimet

Punonjësit dhe punëdhënësit kanë të drejta dhe detyrime të ndryshme. Për shembull, orët maksimale të punës, e drejta për pushime dhe mbulimi i sigurimeve rregullohen nga ligji.

Kontrata e punës

Në përgjithësi, kontratat e punës nënshkruhen me shkrim. Një kontratë verbale është gjithashtu e vlefshme.

Rregullat që lidhen me punën mund të gjenden në Kodin e Detyrimeve. Ky dokument ofron standardet minimale (rregullat themelore) që duhen ndjekur në ligjin për punën. Për rrjedhojë, personat pa një kontratë pune me shkrim nuk kanë vetëm të drejta, por edhe detyrime.

Të Drejtat dhe Detyrimet e Punonjësve dhe Detyrimet e Punëdhënësve

Në Zvicër, punonjësit kanë të drejta dhe detyrime.

Ndër më të rëndësishmet janë:

- E drejta për sigurim: Punëdhënësi/ja duhet t'i regjistrojë punonjësit e tij/saj në sigurimet shoqërore. Ata duhet të lidhin sigurim në rast aksidentesh dhe të paguajnë një pjesë të primeve.
- Të gjithë punonjësit kanë të drejtë për 4 javë pushime të paguara (5 javë për të rinjtë nën 20 vjeç). Kjo vlen edhe për personat që paguhet me orë ose punojnë me kohë të pjesshme, sipas orarit të tyre të punës.
- Numri maksimal i orëve të punës në javë është 50 orë. Në shumë profesione, numri është 45 orë.
- Punonjësit kanë të drejtë të marrin një certifikatë pune me shkrim.
- Një punonjës/punonjëse që sëmuret merr pagën për një periudhë të caktuar.

Gratë shtatzëna dhe gratë që kanë lindur gëzojnë të drejta të posaçme] (90340).

- Punonjësit duhet ta kryejnë vetë punën që kanë marrë përsipër.
- Ata/ato duhet ta kryejnë punën me kujdes dhe të mbrojnë interesat e punëdhënësit/es të tyre.
- Në mënyrë që të mbrojnë interesat e punëdhënësit/es të tyre, punonjësit/et duhet të respektojnë konfidencialitetin. Ata/ato nuk duhet t'u shpërndajnë personave të tjerë informacion konfidencial për të cilin janë vënë në dijeni gjatë ushtrimit të punës (si për shembull sekretet e prodhimit ose tregtare). Kjo është e vlefshme edhe pas përfundimit të kontratës, nëse është e nevojshme.

Në marrëdhëniet e punës, punëdhënësi/ja mbron dhe respekton [reputacionin e punonjësve të vet. Ai/ajo siguron shëndetin e tyre dhe etikën. Veçanërisht, kjo i mbron ata/ato nga ngacmimi seksual.

A keni dyshime nëse të drejtat tuaja po respektohen?

Mund të kontaktoni Service de l'économie et de l'emploi (Departamenti i Ekonomisë dhe Punësimit), sindikatën ose Conseil de prud'hommes (Tribunali për Çështjet që lidhen me Punën).

Paga

Ligji zviceran nuk përcakton një pagë minimale.

Por në kantonin e Jura, ekziston një e tillë.

Në Jura, nuk lejohet që një punonjës të paguhet me një pagë më të ulët se 21,40 franga në orë.

Për të njëjtën punë, gratë dhe burrat kanë të drejtë për të njëjtën pagë.

Në disa marrëveshje kolektive (CCT), paga minimale është përcaktuar për një sektor pune. Disa sektorë pune kanë nënshkruar një marrëveshje kolektive pune (CCT).

Paga bruto është paga e paraqitur në kontratën e punës.

Paga neto është paga që mbetet pasi janë zbritur kontributet e sigurimeve shoqërore.

Zgjidhja e kontratës (ose anulimi i kontratës)

Në rastin e zgjidhjes së kontratës së punës, punëdhënësit dhe punëmarrësit/et duhet të respektojnë afatet e zgjidhjes së kontratës së punës të përcaktuara në kontratë.

Nuk lejohen zgjidhjet e menjëhershme të kontratës, pa dërguar njoftim paraprak. Kjo përfshin me përjashtim të rasteve në rrethana të jashtëzakonshme.

Në rast se punëdhënësi/ja ka zgjidhur kontratën, kjo quhet pushim nga puna.

Është gjithmonë e mundur të merrni me shkrim arsyet e largimit nga puna. Lidhur me këtë, duhet të pyesni punëdhënësin/en tuaj.

Një punonjës që është i sëmurë, ka pësuar një aksident, është shtatzënë ose ka lindur një fëmijë mbrohet në mënyrë të posaçme nga largimit nga puna.

Largimet e paarsyetuara nga puna mund të adresohen në gjykatë.

Në rast se vetë punonjësi/ja ka zgjidhur kontratën, në këtë rast quhet dorëheqje.

Dorëheqja mund të ketë pasoja në të drejtën për sigurimin e papunësisë (ditët e penalitetit). Prandaj, ai/ajo merr më pak para nga sigurimi i papunësisë.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.bonjour-jura.ch/sq/puna/te-drejtat-dhe-detyrimet

Sigurimi për individët e papunë

Të gjithë punonjësit janë të siguruar ndaj papunësisë. Nëse ju humbni punën tuaj, ju mund të merrni ndihmë financiare për një periudhë të caktuar. Për ta bërë këtë, ju duhet të aplikoni në Zyrën Rajonale të Punësimit (Office régional de placement, ORP). ORP këshillon të papunët dhe i ndihmon ata në kërkimin e punës.

Sigurimi për individët e papunë

Të gjithë të punësuarit duhet të paguajnë për sigurimin e papunësisë (AC). Çdo muaj, një pjesë e pagës së të punësuarve mbahet për të paguar AC. Ky është gjysma e kontributit. Punëdhënësi paguan gjysmën tjetër.

Nëse ju e humbni punën tuaj (90316), ju merrni ndihma për papunësinë nga Fondi i Papunësisë. Shuma e ndihmës për papunësinë varet nga kritere të ndryshme.

Praktikoni ndonjë aktivitet të pavarur profesional?

Kështu që ju nuk mund të siguroheni për të papunët.

Jeni të papunë? Ç'duhet të bëni?

Do të humbisni punën? A e keni humbur punën? Pra, paraqituni në Office régional de placement (ORP) (Zyrën Rajonale të Punësimit) më të afërt sa më shpejt që të jetë e mundur.

Regjistrohuni online në Jobroom.

Këshillë: Informohuni sapo të merrni vesh se do të humbisni punën. Jo më vonë se dita e 1-rë e papunësisë.

ORP do t'ju informojë dhe do t'ju shoqërojë.

Les Offices régionaux de placement (ORP) (Zyrat rajonale të punësimit (ORP))

Office régional de placement (ORP) (Zyrën Rajonale të Punësimit) ju këshillon dhe ju ndihmon të gjeni një punë të shpejtë (90305).

Nëse ju merrni ndihma të papunësisë, ju duhet të shkoni për intervista. Është e detyrueshme.

ORP gjithashtu ofron kurse ose programe trajnimi dhe punësimi. Disa janë të detyrueshme dhe disa jo, varësisht nga situata juaj personale.

A keni punuar në Zvicër? Po kërkoni punë?

Mund të regjistroheni në ORP. Do të merrni këshilla për të bërë CV-në tuaj, për shembull. Por ju nuk do të merrni ndihma papunësie.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.bonjour-jura.ch/sq/puna/sigurimi-per-individet-e-papune

Njohja e diplomave dhe ekuivalentimi i njohurive të fituara nga përvoja

Diplomat dhe certifikatat e huaja të përfundimit të studimeve nuk njihen gjithmonë në Zvicër. Dhe për disa profesione, duhet një diplomë, kjo është e detyrueshme. Në disa raste, është e mundur të bëhet njohja e diplomës tuaj të huaj. Diploma juaj e huaj nuk njihet? Ose ju mungon një diplomë? Në këto raste, mund të bëni një ekuivalentim të njohurive të fituara nga përvoja. Kjo do të thotë: të bëni të njihen përvojat tuaja profesionale dhe personale.

Njohja e diplomës: për profesionet e rregulluara

Keni një diplomë të huaj ?

Me disa kushte, mund të kërkonti të bëni njohjen e diplomës suaj. Nëse diploma juaj njihet, mund të thuhet se është ekuivalente me një diplomë ose një certifikatë të përfundimit të studimeve zvicerane.

Për disa profesione (në fushat e shëndetësisë, arsimit dhe drejtësisë), njohja zyrtare e diplomës së huaj është e detyrueshme për të mundur të punoni në Zvicër. Këto janë profesione të mbrojtura.

Për shembull, për profesionet në vijim: mjek, infermier, mësues ose avokat.

Njohja e një diplome (kryerja e procedurës së njohjes së diplomës suaj), është me pagesë.

Faqja e internetit Reconnaissance.swiss e Secrétariat d'État à la formation, à la recherche et à l'innovation (SEFRI) (Sekretariatit të Shtetit për Formimin, Kërkimin shkencor dhe Inovacionin (SEFRI)) shpjegon procedurën që duhet ndjekur sipas profesioneve. Ajo përcjell gjithashtu kontaktet e shërbimeve të interesuara.

Vërtetimi i nivelit: për profesionet jo të rregulluara

Për pjesën më të madhe të profesioneve, njohja zyrtare nuk është e detyrueshme, për të punuar në Zvicër.

Për shembull, për profesionet në vijim: kuzhinier, mekanik, informaticien, grafist, trajnues të rriturish, etj....

Për këto profesione, mund të kërkonti një vërtetim niveli. Ky vërtetim tregon vlerën e diplomës suaj të huaj në sistemin zviceran të formimit. Ky vërtetim mund të jetë i dobishëm edhe në kërkimet tuaja të punës.

Faqja e internetit reconnaissance.swiss e Secrétariat d'État à la formation, à la recherche et à l'innovation (SEFRI) (Sekretariatit të Shtetit për Formimin, Kërkimin shkencor dhe Inovacionin (SEFRI)) përcjell informacionet e dobishme.

Ekuivalentimi i njohurive të fituara nga përvoja

Nuk keni diplomë?

Mund të provoni t'ju njihet rrugëtimi juaj profesional, përvojat tuaja profesionale dhe personale. Të gjitha këto përvoja mund të njihen si një pjesë e një diplome profesionale (CFC ose AFP), ose edhe një diplomë e plotë. Kjo procedurë quhet: ekuivalentimi i njohurive të fituara nga përvoja,

Centre d'orientation scolaire et professionnelle (COSP) (Qendra e orientimit shkollor dhe profesional (COSP)) e kantonit të Jura-së ju informon për këtë ekuivalentim. Ajo ju këshillon në këtë procedurë, është falas.

Përsëritja e certifikatës së përfundimit të studimeve

Keni një përvojë profesionale, por nuk keni diplomë, as certifikatë të përfundimit të studimeve të njohur? Ju mund të jepni certifikatën zvicerane të përfundimit të studimeve të një formimi profesional.

Për të ridhënë certifikatën, procesi varet nga formimi juaj, përvoja juaj profesionale dhe mosha juaj. Në të gjitha rastet, duhet të keni njohuri të mira të frëngjishtes (Niveli B1/B2).

Për më shumë informacione, kontaktoni Centre d'orientation scolaire et professionnelle (COSP) (Qendrën e orientimit shkollor dhe profesional (COSP)). Kjo është falas.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.bonjour-jura.ch/sq/puna/njohja-e-diplomave-dhe-ekuivalentimi-i-njohurive-te-fit-uara-nga-pervoja